

Bognoter

Helge Ole Bergesen og Raine Malnes, *Norge som oljeland. Lilleputt eller stormakt?*, Oslo: Universitetsforlaget, 1984, 108 s., 84,00 Nkr.

"Norge som oljeland" er ikke – som titlen kunne antyde det – en bog om norsk oliepolitik. Det er først og fremmest en bog om det fremtidige internationale energimarked som produkt af især stormagternes sikkerheds- og udenrigspolitiske overvejelser.

Norge er ingen stormagt, men heller ingen lillebror, som bare må godtage de spilleregler, som opstilles af andre! Med dette udgangspunkt er det blandt andet forfatterens ønske at starte en diskussion om Norge som deltager i det oliepolitiske spil. Formålet er at aflive myten om, at landet blot er en brik, som andre kan flytte rundt med. I kraft af kontrollen over betydelige olie- og gasreserver kan og bør Norge spille en aktiv rolle på den internationale politiske arena!

Derfor noget skuffende at konstatere, at hovedparten af bogen omfatter analyser af henholdsvis Vesteuropas, USAs og Sovjetunionens sikkerheds- og energipolitiske interesser for derudfra at vurdere, hvilke krav og forventninger disse (andre) aktører vil stille til Norge. Problemstillingen er blevet vendt en omgang, så norsk energipolitik ses som et mere eller mindre direkte resultat af stormagternes forventede dispositioner.

Analysen viser, at om end Norge har betydning som olieeksportør, så er det først og fremmest på naturgasmarkedet, norsk deltagelse kan få konsekvenser internationalt. Bogens mest interessante afsnit drejer sig da også om muligheder og begrænsninger for norsk gaseksport vurderet i lyset af blandt andet Sovjetunionens rolle.

Det konkluderes, at norsk indflydelse på det internationale energimarked kræver en klar stillingtagen til en række spørgsmål: Skal Norge fortsat hægte sig på OPEC-landenes politik, eller skal man i stedet søge et nærmere samarbejde med OECD? Skal Norge følge USA i kritikken af Sovjetunionen – eller støtte det europæiske synspunkt? Kort sagt: Skal Norge i disse spørgsmål vælge rollen som småstat, aktivist eller kræmmer? Hermed er vi tilbage ved udgangspunktet. Naturligvis skal Norge spille en aktiv rolle, men efter hvilken strategi? Det er fortsat spørgsmålet. Der antydes dog visse begrænsninger i det norske valg. Den kræmmerpolitik man hidtil har ført på olieområdet kan næppe fortsættes på gasmarkedet, hvor køber og sælger nærmest bogstaveligt kædes sammen i et fast afhængighedsforhold. Herudover begrænses norsk handlefrihed (for eksempel med hensyn til prispolitik), fordi den norske økonomi simpelthen er blevet afhængig af olieindtægterne.

Forfatterne har samlet en mængde gode oplysninger om det internationale oliemarked. Fremstillingen ville imidlertid vinde betydeligt, hvis de mange beskri-

Bognoter

Helge Ole Bergesen og Raine Malnes, *Norge som oljeland. Lilleputt eller stormakt?*, Oslo: Universitetsforlaget, 1984, 108 s., 84,00 Nkr.

"Norge som oljeland" er ikke – som titlen kunne antyde det – en bog om norsk oliepolitik. Det er først og fremmest en bog om det fremtidige internationale energimarked som produkt af især stormagternes sikkerheds- og udenrigspolitiske overvejelser.

Norge er ingen stormagt, men heller ingen lillebror, som bare må godtage de spilleregler, som opstilles af andre! Med dette udgangspunkt er det blandt andet forfatterens ønske at starte en diskussion om Norge som deltager i det oliepolitiske spil. Formålet er at aflive myten om, at landet blot er en brik, som andre kan flytte rundt med. I kraft af kontrollen over betydelige olie- og gasreserver kan og bør Norge spille en aktiv rolle på den internationale politiske arena!

Derfor noget skuffende at konstatere, at hovedparten af bogen omfatter analyser af henholdsvis Vesteuropas, USAs og Sovjetunionens sikkerheds- og energipolitiske interesser for derudfra at vurdere, hvilke krav og forventninger disse (andre) aktører vil stille til Norge. Problemstillingen er blevet vendt en omgang, så norsk energipolitik ses som et mere eller mindre direkte resultat af stormagternes forventede dispositioner.

Analysen viser, at om end Norge har betydning som olieeksportør, så er det først og fremmest på naturgasmarkedet, norsk deltagelse kan få konsekvenser internationalt. Bogens mest interessante afsnit drejer sig da også om muligheder og begrænsninger for norsk gaseksport vurderet i lyset af blandt andet Sovjetunionens rolle.

Det konkluderes, at norsk indflydelse på det internationale energimarked kræver en klar stillingtagen til en række spørgsmål: Skal Norge fortsat hægte sig på OPEC-landenes politik, eller skal man i stedet søge et nærmere samarbejde med OECD? Skal Norge følge USA i kritikken af Sovjetunionen – eller støtte det europæiske synspunkt? Kort sagt: Skal Norge i disse spørgsmål vælge rollen som småstat, aktivist eller kræmmer? Hermed er vi tilbage ved udgangspunktet. Naturligvis skal Norge spille en aktiv rolle, men efter hvilken strategi? Det er fortsat spørgsmålet. Der antydes dog visse begrænsninger i det norske valg. Den kræmmerpolitik man hidtil har ført på olieområdet kan næppe fortsættes på gasmarkedet, hvor køber og sælger nærmest bogstaveligt kædes sammen i et fast afhængighedsforhold. Herudover begrænses norsk handlefrihed (for eksempel med hensyn til prispolitik), fordi den norske økonomi simpelthen er blevet afhængig af olieindtægterne.

Forfatterne har samlet en mængde gode oplysninger om det internationale oliemarked. Fremstillingen ville imidlertid vinde betydeligt, hvis de mange beskri-

velser og de noget primitive analyser blev suppleret/erstattet med blot de mest simple elementer af spilteori samt oplagte teorier om det oligopolistiske markedes struktur. Som diskussionsoplæg med henblik på et bredt publikum er bogen næppe velegnet, da den er tung – grænsende til det kedelige. Heldigvis har man som dansker den fornøjelse at kunne glæde sig over pudsigheder i det skrevne norske sprog.

Karen Marie Pagh Nielsen

Hans Besters, *Neue Wirtschaftspolitik durch Angebotslenkung*, Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 1982, 248 s., 49,00 DM.

Denne monografi med undertitlen "Offene Fragen überbetrieblicher Investitionsplanung und voruasschauender Strukturpolitik" har efterladt anmelderen med to modsatrettede følelser. Den ene er positiv overraskelse, den anden irritation.

Som over- og undertitlen nok antyder, er bogen først og fremmest en gennemgang og kritik af den brede vifte af socialdemokratiske og socialistiske forslag om forskellige former for investeringsstyring. Gennemgangen er meget bundet til debatten og forholdene i BRD; men heldigvis er argumentationen og vurderingerne holdt i generel form. Det positivt overraskende ved bogen består i den systematiske og som regel også argumenterende måde, hvorpå forslagene om investeringsstyring problematiseres og kritiseres. Her bliver der ikke lagt fingre imellem: Forslagene afvises, fordi de hverken kan løse de problemer, der opstår i en markedsstyret økonomi eller kan sættes igennem uden at medføre nye (underforstået: større) problemer.

Langt hen finder jeg problematiseringen af forslagene om investeringsstyring rimelig og tankevækkende. Selve konklusionen er det imidlertid næsten kun muligt at forholde sig politisk til: Enten er man enig eller uenig – og det vil stort set afhænge af holdningen til bogens overordnede præmis og anvendelsen heraf i fremstillingen. Præmissen er valget af markedsøkonomien som referencegrundlag, og vel at mærke en markedsøkonomi, der fungerer næsten som i de økonomiske lærebøger. Det er årsagen til følelsen af irritation.

Der kan uden tvivl siges meget godt om en velfungerende markedsøkonomi. Men den næsten totale abstraktion fra alle de forhold, der virker ind på markedsøkonomien og netop fjerner den fra lærebøgernes verden, gør det vanskeligt at følge bogens konklusioner. Den kommer ganske enkelt for let om ved sine 'løsninger' på forskellige landes meget varierende forudsætninger og muligheder for at gennemføre økonomiske strukturændringer ved blot at anbefale (politiske) korrektioner ved hjælp af "interpersonellen Finanzhilfen im Sinne *Offener Transfers*" (s. 234).

Det skal endelig nævnes, at bogens erklærede forsøg på ikke at skabe grundlag for anklager om ideologisering (s. 12) ikke bliver indfriet. Opstillingen af en "pluralistisk" over for en "monistisk" samfundsforståelse (s. 218-19) går efter min